

Sprawozdanie z posiedzenia Komitetu Słowianoznawstwa PAN
(Warszawa, 13 kwietnia 2015 r.)

13 kwietnia 2015 r. odbyło się w Warszawie kolejne posiedzenie Komitetu Słowianoznawstwa PAN, któremu przewodniczyła prof. Małgorzata Korytkowska. Przyjęto następujący program posiedzenia obejmujący część naukową i organizacyjną:

- Posiedzenie naukowe
Referat prof. dr hab. Milicy Semków (Uniwersytet Wrocławski):
Bałkański tygiel kultur i konfesji w XIX-wiecznych relacjach polskich podróżników
Dyskusja.
- Posiedzenie organizacyjne
 1. XVI Międzynarodowy Kongres Sławistów w Belgradzie w 2018 r. – wstępna dyskusja nad tematyką.
 2. Sprawy bieżące.
 3. Wolne wnioski.

Spośród licznych polskich opisów podróży po Bałkanach pod koniec XIX wieku Referentka wybrała relacje księży jezuitów: Marcina Czermińskiego, Jana Badeniego i Juliana Antoniego Łukaszewicza oraz historyka i etnologa Aleksandra Jabłonowskiego. Zapisy te nie były przypadkowe: wszyscy czterej autorzy dobrze orientowali się w specyfice kulturowej Bałkanów. Szczegółowej analizie poddane zostały ich interesujące uwagi dotyczące różnych konfesji: katolicyzmu, prawosławia, islamu i judaizmu oraz relacji pomiędzy ich wyznawcami. Polscy autorzy opisów podróży często odwoływali się do poczucia jedności słowiańskiej, dostrzegając złożoność sytuacji historycznej i bieżące skomplikowane uwarunkowania polityczne.

Referat wywołał żywą dyskusję, w której uczestniczyli również słuchacze spoza grona członków Komitetu Słowianoznawstwa.

W punkcie pierwszym posiedzenia organizacyjnego odbyła się dyskusja nad tematyką XVI Międzynarodowego Kongresu Sławistów w Belgradzie w 2018 r. Zwrócono uwagę na dysproporcję w uczestnictwie językoznawców i literaturoznawców w ostatnich kongresach, poruszono również sprawę małej reprezentacji polonistów wśród referentów. Podkreślono konieczność wzmocnienia pionu literaturoznawczego na najbliższym kongresie. Ustalono, że do 15 czerwca 2015 r., czyli do kolejnego posiedzenia, członkowie Komitetu zgłoszą indywidualne propozycje dotyczące tematyki najbliższego kongresu.

W punkcie dotyczącym spraw bieżących prof. Małgorzata Korytkowska przedstawiła trudną sytuację finansową wielu instytutów naukowych Wydziału I PAN, nawet posiadających kategorię A+ (Instytut Języka Polskiego) i kategorię A (Instytut Sławiastyki). Sytuacja ta jest konsekwencją zmiany zasad finansowania działalności statutowej jednostek naukowych od 2015 r., a mianowicie zredukowania kosztów pośrednich.

Dyrekcje instytutów alarmują, że zmniejszonych środków nie będą w stanie zrekomensować przyznane granty. W dyskusji, która wywiązała się w związku z przedstawioną sprawą, prof. Lucjan Suchanek i prof. Janusz Rieger zaproponowali, aby upoważnić Prezydium Komitetu Słowianoznawstwa do opracowania stanowiska i przekazania odpowiednim organom. Propozycja została przyjęta jednogłośnie przez zebranych.

Następnie prof. Małgorzata Korytkowska zapoznała zebranych z treścią pisma Dyrektora Departamentu Nauki w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego Magdaleny Maciejewskiej, zawierającego podziękowanie za stanowisko Komitetu Słowianoznawstwa PAN popierające opinie i postulaty w Rezolucji Europejskiej Federacji Narodowych Instytucji na Rzecz Języka, przyjętej we wrześniu 2014 r. na konferencji we Florencji. W opinii Dyrektora Magdaleny Maciejewskiej rola języków narodowych, szczególnie w badaniach dotyczących kultur narodowych, nie powinna być umniejszana. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, doceniając wagę tego problemu, ogłosiło kolejną edycję konkursu na projekty badawcze w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, do którego wnioski muszą być zgłaszane w języku polskim.

Kolejną część posiedzenia poświęcono sprawie listy czasopism sławistycznych, przygotowywanej dla Międzynarodowego Komitetu Sławistów. Zgodnie z projektem MKS na jego stronie internetowej będzie zamieszczony wykaz czasopism z różnych krajów, w tym 20 tytułów z Polski. Komisja ds. Kategoryzacji Czasopism Sławistycznych przy Komitecie Słowianoznawstwa PAN przygotowała listę ponad 20 polskich czasopism sławistycznych. Wyznaczony przez MKS limit czasopism może zostać przekroczony o kolejne pozycje, jeśli Komitet Językoznawstwa i Komitet Nauk o Literaturze, z którymi Komitet Słowianoznawstwa konsultuje się w kwestii listy czasopism sławistycznych, zgłoszą swoje propozycje.

Następnie zebrani uczcili minutą ciszy pamięć prof. Jerzego Tredera, językoznawcy, dialektologa, wybitnego znawcy języka kaszubskiego, zmarłego dnia 2 kwietnia.

Zofia Rudnik-Karwatowa

Sprawozdanie z posiedzenia Komitetu Słowianoznawstwa PAN
(Warszawa, 15 czerwca 2015 r.)

15 czerwca 2015 r. odbyło się w Warszawie ostatnie w tym roku akademickim posiedzenie członków Komitetu Słowianoznawstwa PAN. Po otwarciu obrad i powitaniu zebranych przez przewodniczącą Komitetu prof. Małgorzatę Korytkowską przyjęto program posiedzenia obejmujący część naukową i organizacyjną:

- Posiedzenie naukowe
Referat dr hab. Lilli Moroz-Grzelak prof. Instytutu Sławistyki PAN:
Dziedzictwo Cyryla i Metodego a jedność (?) Słowiańszczyzny
Dyskusja.
- Posiedzenie organizacyjne
 1. Dyskusja nad wstępną propozycją programu XVI Międzynarodowego Kongresu Sławistów w Belgradzie w 2018 r., przedstawioną przez Organizatorów.
 2. Stanowisko Komitetu Słowianoznawstwa PAN w sprawie sytuacji finansowej instytutów naukowych Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN.
 3. Sprawy bieżące.
 4. Wolne wnioski.

Prof. Lilla Moroz-Grzelak w referacie podjęła problem stosunku ludów i narodów słowiańskich do Cyryla i Metodego w perspektywie ich konfesyjnego dziedzictwa od zarania do czasów współczesnych. Przypomniała o historycznym powiązaniu obu świętych z centrami chrześcijańskiego średniowiecza, Rzymem i Konstantynopolem, i obdarzeniu ich charyzmatyzującymi tytułami nauczycieli, apostołów, głosicieli słowa, proroków, pasterzy. Ukazała znaczenie kultu św. Cyryla i św. Metodego na przestrzeni wieków, zwróciła uwagę na jego upolitycznienie w XIX w. w procesie odrodzenia tożsamości narodowej narodów słowiańskich. Na przykładach z Bułgarii, Rosji, Ukrainy oraz Słowenii, Słowacji i Chorwacji prelegentka przedstawiła wykorzystanie dziedzictwa Cyryla i Metodego w przeszłości i obecnie. Zwróciła uwagę, że obchody 1150. rocznicy misji cyrylometodejskiej w 2013 r. zostały upamiętnione kolejnymi odsłonami pomników w świątyni Kościoła wschodniego i zachodniego. Jest to przejaw lokalnego upamiętnienia symbolicznego dziedzictwa św. Cyryla i św. Metodego w krajach, które uznają się za spadkobierców. Obaj święci nie stanowią pomostu duchowego między Kościołami katolickim a prawosławnym.

W żywej dyskusji po referacie wzięli udział członkowie Komitetu, reprezentujący różne dyscypliny sławistyczne, a także zainteresowani problematyką cyrylometodejską goście.

W punkcie pierwszym części organizacyjnej posiedzenia odbyła się dyskusja nad projektem tematyki XVI Międzynarodowego Kongresu Sławistów w Belgradzie, przedstawionym komitetom narodowym przez Organizatorów. Uwagi i propozycje zmian zostaną przekazane do rozpatrzenia na najbliższym posiedzeniu Międzynarodowego Komitetu Sławistów w Belgradzie w sierpniu 2015 r.

W kolejnym punkcie posiedzenia prof. M. Korytkowska przedstawiła opracowany przez Prezydium Komitetu projekt stanowiska dotyczącego finansowania instytutów naukowych Wydziału I PAN. W dokumencie zwraca się uwagę, że zastosowanie przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego nowego algorytmu, zgodnie z którym

wyliczono dotację na działalność statutową instytutów naukowych PAN, skutkuje obniżeniem finansowania wielu jednostek, w tym instytutów humanistycznych Wydziału I PAN, które mają najwyższą kategorię A+ i A. Komitet Słowianoznawstwa wyraża niepokój, że ta sytuacja może grozić koniecznością ograniczania zespołów badawczych. Biorąc pod uwagę długoletni okres potrzebny dla wykształcenia specjalistów, byłoby to największą szkodą, jaką może ponieść polska nauka i kultura i mogłoby skutkować luką pokoleniową. Propozycja została przyjęta jednogłośnie przez zebranych.

Następnie przeprowadzona została dyskusja w związku z pismami prof. Marka Ratajczaka z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Prezesa PAN Prof. Jerzego Duszyńskiego i Dziekana Wydziału I PAN Prof. Stanisława Filipowicza. W trakcie dyskusji przedstawiony komitetom naukowym, w tym Komitetowi Słowianoznawstwa, tryb i harmonogram przeprowadzenia oceny czasopism naukowych przez zespoły eksperckie komitetów poddano krytyce, zwłaszcza że program oceny został narzucony komitetom bez uprzedniej konsultacji. Jednocześnie jednak doceniono fakt zwrócenia się przez MNiSW do komitetów PAN z prośbą o ich udział w ocenie czasopism naukowych. Z zadowoleniem też przyjęta została możliwość przynajmniej ograniczonego wpływu Komitetu na ocenę czasopism. W trakcie dyskusji uzgodniono treść pisma do Ministerstwa, zawierającego szczegółowe uwagi i wątpliwości co do trybu i zasad procesu oceny eksperckiej czasopism naukowych. Jednogłośnie przyjęto propozycję wysłania pisma do Ministerstwa wspólnie przez dwa komitety: Komitet Słowianoznawstwa PAN i Komitet Językoznawstwa PAN.

Zofia Rudnik-Karwatowa